

Tescil No : 160
Koruma Tarihi : 22.07.2010
Başvuru No : C2010/049
Coğrafi İşaretin Türü : Mahreç İşareti
Başvuru Sahibi : Gaziantep Bakırcılar Odası
Başvuru Sahibinin Adresi : Karagöz Mah. Handanbey Çarşısı Handanbey Apt.
Zemin Kat Şahinbey GAZİANTEP
Ürünün Adı : Sedef El İşlemeciliği
Coğrafi İşaretin Adı : Gaziantep Sedef El İşlemeciliği
Kullanım Biçimi : Markalama
Diğer bilgiler ektedir.

Teknik özellikleri ve denetim biçimi ekte verilen coğrafi işaret; 31.08.2011 tarih ve 28041 sayılı Resmi Gazetede ilan edilmiştir. 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname'nin 12 nci maddesi gereğince 22.07.2010 tarihinden geçerli olmak üzere tescil edilmiştir.

Elif B. AKIN
Enstitü Başkanı a.
Markalar Dairesi Başkanı

Tescil No : 160
Coğrafi İşaret : Gaziantep Sedef El İşlemeciliği

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Ceviz, gürgen ve nadiren gül ağaçları üzerine özel çelik kalemlerle kakma olarak işlenen sedef veya fildişi, telkari sanatının desteğiyle gümüş veya pirinç tellerle işlenerek zenginleştirilir.

Usta ellerde yakılarak veya boyanarak hazırlanan ürünün üzerindeki bölgeye has zengin ve ustalara ait özgün motiflerin ve ince detayların düzgün bir şekilde işlenmesi ve temizliği ayırt edici bölgesel bir özellik olarak ortaya çıkar.

Ayrıca Gaziantep Sedef El İşlemeciliğinde, gümüş-kurşun ve pirinç tel ile atpako tel de kullanılmaktadır.

Gaziantep Sedef El İşlemeciliğinde emotif ve şekiller ağırlıktadır. Tüm çalışmalarda Selçuklu ve Osmanlı kültürünün izlerine rastlanır. Gaziantep'te sedefkarlık genelde, babadan oğla geçen bir meslek tarzıdır.

Sedef işçiliğinde Gömme (Kakma), Kaplama ve Macunlama teknikleri olmak üzere üç teknik kullanılır. Ayrıca motif özellikleri ve kullanım sahaları ve tarzları bakımından da İstanbul İşi, Şam İşi, Viyana İşi ve Kudüs İşi olarak dört ana gruba ayrılır. Gaziantep İlinde belirtilen dört türün hepside üretilmekle beraber genelde İstanbul İşi ve Şam İşi ağırlıktadır.

İstanbul İşi: Osmanlı tarzında fildişi, bağa (kaplumbağa inceltimişi) ve kemik gibi yardımcı unsurlar kullanılır. İnceltilen bağanın altına, altın varak ta yapıştırılır. Sedefkarlık bu malzemelerin geometrik şekillerle kullanıldığı bir sanat dalıdır.

Şam İşi : “Taş sedef” dediğimiz kalın ve beyaz sedefin sadece bir yüzü düzeltilir. Diğer yüzü kaba bırakılarak ağaca gömülür. Sedefin çevresine 1 mm. çapında kurşun-kalay karışımı teller çakılır.

Viyana İşi : “Boule”adı verilen kaplama tekniğinin yanında, düzensiz olarak yerleştirilen sedef parçalarından meydana gelir. Bunlar daha ziyade “çöp” dediğimiz renkli sedeflerin kullanıldığı işçiliktir. Özellikle masa, kanepeler, komodin, büfe, ayna gibi eşyalar üzerinde uygulanır.

Kudüs İşi : Bu teknik ev gereçlerinde kullanılmaz. Burada sedef, kabuklardan yapılan cami ve benzeri maketlerin yapımında kullanılır. Daha ziyade bitki ve hayvan motifleri olarak kendini gösterir.

Hakim renkler ise kırmızı ve siyah olup, kullanılan motifler çok özgün ve zengindir. Zaman zaman Barok ve Rumi arabesk desen çalışmalarına da rastlanır. Bunlar daha ziyade Osmanlı ve Selçuklu motiflerini kopya ederek yapılan eserlerdir.

Üretim Metodu:

Özel seçilen ceviz ve gürgen (budaksız, çatlaksız ve çürüksüz) ağaçlarının en az iki yıl kurutulmuş olması gerekir. Ayrıca ürünün işlenmesi aşamasında istenen ebatlarda kesilen ağaçlar kesildikten sonra da en az bir hafta dinlenmeye bırakılır. Kuruyan ağaçlar yapılacak ürünlere göre (kutu, rahle, sandık, kılıç v.b.) tasnif edilir. Ağaç işleme işlemi biten ürünler, sedef kakma çalışması için önce üzerlerine atılacak motifler düşünülerek çizilir. Bu motifler Osmanlı motiflerinden esinlendiği gibi, tamamen özgün hayal gücüne de dayanabilir.

Tescil No : 160
Coğrafi İşaret : Gaziantep Sedef El İşlemeciliği

Çizimi biten ürünler, çelikten yapılmış keski aletleri ile telkari işlemi yapılmaya başlanır. Telkaride kullanılan pirinç, alüminyum, gümüş ve altın teller işlenmeden önce prümüz yardımıyla tavllanır. Keski ile açılan kanallara bu teller, çekiç yardımıyla çakılır. Telkari işlemi biten ürün yoğurt tutkalı (ağaç tutkalı) ile tutkalanır. Bir gün kurumaya bırakılır. Kuruması biten ürünlerin sedef yerleri açılmak üzere yine keski kalemi ile sedef atılacak yerler oyulur. Bu işlere kakma yöntemi denir. Ürün sedeflenmeye hazırdır.

Gaziantep'te sedef, göl, akarsu ve nehirlerden elde edilen tatlısu midyesinden elde edilir. Tercihen Fırat Nehri midyesi kullanılır.

Midye kabuğu olarak gelen sedef ürünler kullanılacağı yere göre, keltepen aleti yardımı ile parçalanır.

Parçalanan kabuklar, elmas taş aletleriyle şekillendirilmeye başlanır. Bu işlem esnasında kabuğun her iki yüzü, taşa vurularak düzlenir. Ve daha sonra dış hatlar şekillendirilmeye başlanır. Şekil verilen her sedef yerine konur.

Sedefleme işlemi biten ürünler, yapılan sedeflerin yerlerine yapıştırılması için , yoğurt tutkalı (ağaç tutkalı) ve ceviz talaşı ile yapılan (akmayacak şekilde) macun yardımıyla yerlerine tek tek yapıştırılır. Macunlama işlemi biten ürünler tekrar bir gün kurumaya bırakılır. Kuruma işlemi en az 24 saat olmalıdır. Kuruyan ürünler tesviye işlemine alınır.

Bu aşamada 0-1 numaralı zımparalarla yapılacak olan tesviye işlemi sırasında dikkat edilecek nokta, tellerin ve sedeflerin yerlerinden çıkmaması ve ağaca da zarar verilmemesidir. Ayrıca tellerin zarar görmemesi için ürünün üzerine gaz yağı sürülür.

Tesviye işlemi biten ürün, renklendirme işlemi için iyice bezle temizlenir. Eğer ürün, kahverengi olacaksa, önce ürüne 1/3 oranında sulandırılmış Nitrik asit sürülür ve kurumaya bırakılır. Kuruyan ürünler zeytinyağı ile yağlanıp zımpara edilir.

Eğer renk siyah olacaksa, asit kurduktan sonra şaloma ile yakılır. Bu yakma, renk siyahlaşınca kadar yapılır. Daha sonra zeytinyağı sürülerek zımparası yapılır. Buradaki zımparanın amacı asit ve yakmanın verdiği yüzey tahribatlarının giderilmesidir. Daha sonra bezle, yağ ve tozlar temizlenir.

Temizlenen ürünlerin, cilası (gomalak ve ispirto karışımı) temiz bir bez ve pamuk yardımıyla 2-3 kat vurulur. Daha sonra ürünün döşemelik bir kısmı var ise döşemesi yapılır. Aksesuarları varsa onlar da takılır.

Denetleme:

Ürünün işlenmesi; ürünün üretiminin teknik özelliklere uygunluğu, üretim aşamalarının doğru ve eksiksiz yapıldığı, **pazarlama;** coğrafi işaretlemenin takibi, coğrafi işaretin yerinde, doğru ve yetkililer tarafından kullanıldığı, kusurlu ve hatalı ürünlere coğrafi işaretlerin vurulup vurulmadığı, **ambalajlama;** ürünlerin tek tek streçli ve kutulu olarak kullanma kılavuzu ve garanti belgesi ile birlikte olması gerektiği hususunda kontrol ve takip yapılacaktır. Bu görevin yerine getirilmesi için denetim komisyonunda bulunan kurumların yeterli donanım ve personeli mevcuttur. Gerekli denetimler yılda en az 2 defa olmak üzere, tüketicilerin de şikayetleri üzerine her zaman yapılabilecektir. Denetim komisyonu; Gaziantep Sanayi Odası'ndan bir kişi, Gaziantep Esnaf ve Sanatkarlar Odalar Birliği'nden iki kişi olmak üzere üç kişiden oluşur. Denetim komisyonu belirtilen kriterler kapsamında denetimlerini yaparak sonuçlarını bir rapora bağlayarak saklayacaktır.